

De gemeenteraadsverkiezingen in de gemeente Bergen op Zoom

18 maart 2026

-Het vierjaarlijkse hoogtepunt van de lokale democratie-



Een memo aan het presidium van de projectgroep Gemeenteraadsverkiezingen 2026 over de verkiezingen, opkomstbevorderende middelen en het vervolg.

Geacht presidium,

Voor u ligt een memo met als doel om de gemeenteraadsverkiezingen 2026 tot een groot succes te maken. Vanuit de gemeente wordt er gewerkt aan zichtbaarheid en opkomstbevordering, maar u als raad bent ook onmisbaar in aanloop naar de verkiezingen. U bent de stem van de inwoners, de brug tussen beleid en praktijk, en de motor achter ontwikkelingen in onze dorpen en stad en kunnen bovendien nieuwe kandidaten inspireren zich aan te sluiten/te activeren en mee te bouwen aan onze gemeente. Samen bouwen we aan een krachtige campagne en een sterke raad. Laat 2026 het jaar zijn waarin we laten zien hoe waardevol lokaal bestuur is. Uw inzet maakt het verschil – nu en in de toekomst!

Inleiding

Op 18 maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Deze verkiezingen vormen een belangrijk moment voor inwoners. Zij kiezen hun vertegenwoordigers en oefenen zo invloed uit op het lokale bestuur en de koers van de gemeente de komende vier jaar. Uit cijfers blijkt dat de opkomst bij eerdere verkiezingen in de gemeente Bergen op Zoom van 2018 (49,6%) en 2022 (44,0%) zijn afgenomen. Deze ontwikkeling baart zorgen, omdat een lage opkomst de representativiteit van de gemeenteraad onder druk zet.

Om deze trend te keren, is binnen de gemeente een projectgroep opgericht bestaande uit diverse vakafdelingen. Onder leiding van de griffie werkt deze projectgroep aan een breed scala van initiatieven om inwoners bewuster te maken van het belang van hun stem. Door middel van gerichte communicatie, laagdrempelige informatievoorziening en innovatieve participatievormen willen wij zoveel mogelijk inwoners betrekken bij de verkiezingen van 2026. Naast de opkomstbevordering heeft de projectgroep ook als taak de coördinatie van de verkiezingen (de aanloop, verkiezingen zelf en het vervolg) te borgen.

Onderzoek¹ laat zien dat verschillende factoren zijn die bepalen of een persoon gaat stemmen. Dit zijn: demografische factoren; psychologische factoren; sociale factoren; politieke factoren; institutionele factoren; praktische factoren. Op verschillende van deze factoren kunnen maatregelen worden ingezet om de kans te vergroten dat een persoon uiteindelijk zal gaan stemmen. De projectgroep doet het voorstel om hiervan een aantal in te zetten.

Er zijn verschillende maatregelen die kunnen worden ingezet om de opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen te bevorderen. Verschillende onderzoeken laten zien dat een belangrijk uitgangspunt hierbij het vergroten van de betrokkenheid en vertrouwen in de (lokale) politiek is. Maatregelen zoals persoonlijke communicatie en direct contact bij bijvoorbeeld debatbijeenkomsten blijken effectiever dan algemene campagnes. Daarnaast spelen praktische factoren ook een rol: voldoende een toegankelijke stembureaus, ruime openingstijden en goede informatievoorziening kunnen de drempel om te gaan stemmen verlagen. Digitale hulpmiddelen zoals stemhulpen trekken met name twijfelaars over de streep.

Om de betrokkenheid van de inwoners bij de politiek te vergroten en voorsortierend op de verkiezingen zijn er in september vorig jaar en maart dit jaar twee cursussen (á 5 dagen per cursus) Politiek Actief aangeboden. De belangstelling was groot voor beide edities, waarbij de focus van de editie van maart lag op mogelijk geïnteresseerde toekomstige kandidaat-raadsleden.

¹ Cancela, J., & Geys, B. (2016). Explaining voter turnout: A meta-analysis of national and subnational elections. *Electoral Studies*, 42, 264–275. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2016.03.005>

De gemeenteraadsverkiezingen 2026: drie fasen

Om de verkiezingen zo gestroomlijnd mogelijk te laten verlopen is deze in drie fasen ingedeeld: de aanloop naar-, de verkiezingen zelf en het vervolg van-. Per fase kan gevraagde expertise vanuit de ambtelijke organisatie verschillen, vandaar dat er op verschillende momenten verschillende disciplines aanhaken in de projectgroep.

FASE 1: De aanloop naar de verkiezingen

De eerste fase is van start gegaan met het instellen van de projectgroep die vervolgens heeft gekeken hoe de aanbevelingen uit de evaluatie van de gemeenteraadsverkiezingen 2022 (Bijlage: draaiboek en evaluatie gemeenteraadsverkiezingen 2022) overgenomen konden worden. Daarnaast is er ook gekeken naar opkomstbevorderende maatregelen en op welke wijze er aandacht gegenereerd kan worden voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen.

1.1 Diverse opkomstbevorderende maatregelen

Instrumenten om opkomst te bevorderen zijn onder andere;

- Communicatiemiddelen vanuit het Rijk, bij de gemeenteraadsverkiezingen worden er vanuit het rijk diverse flyers/informatiepakketten verstrekt die gebruikt kunnen worden om de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen te bevorderen.
- Inzet Social Media, middels diverse berichten, bijvoorbeeld ook video's, zet de gemeente een campagne in om aandacht te genereren voor de verkiezingen.
- Informatie op de website (zowel de site van de gemeente als van de gemeenteraad)
- Brief van de burgemeester aan jongeren die voor het eerst mogen stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Deze middelen zullen deze gemeenteraadsverkiezingen worden ingezet.

1.2 Plenaire aftrap

De verkiezingen worden in januari volgend jaar feestelijk en officieel afgetrapt met een plenaire bijeenkomst, waarin de burgemeester – als boegbeeld van de gemeente – het startsein geeft. Alle inwoners worden daarbij opgeroepen om hun stem te laten horen. Samen maken we democratie zichtbaar en voelbaar in onze gemeente! Ook wordt op deze bijeenkomst de stemhulp (zie 1.3) officieel gelanceerd. Vanaf de plenaire aftrap tot aan de verkiezingsdag zullen er verschijnende verschillende soorten berichten worden gepubliceerd om het belang van stemmen te benadrukken.

1.3 Stemhulp

In een politiek landschap dat steeds complexer wordt, is het voor veel inwoners lastig om een weloverwogen keuze te maken. Partijen hebben uitgebreide programma's, standpunten en de thema's die spelen zijn vaak ingewikkeld. Om inwoners hierbij te helpen is een stemhulp een waardevol hulpmiddel: het ondersteunt de inwoner bij het maken van een keuze die écht bij hem of haar past.

Via een stemhulp worden inwoners geïnformeerd over de standpunten van de politieke partijen en volgt er een stemadvies. Inzet van een stemhulp leidt tot een hogere opkomst, tot wel 10% blijkt uit eerder gedaan onderzoek door binnenlands bestuur. Er zijn diverse aanbieders van stemwijzers, hierom hebben wij drie offertes opgevraagd:

Citisens - MijnStem	€ 6.000 (excl. BTW) (Extra opties inwonersconsultatie € 3.000 en analyse opkomstbevordering € 2.000)
Kieskompas - Kieskompas:	€ 10.750 (excl. BTW) (Extra opties inwonersconsultatie € 3.000 en in het Engels € 1.200)
Prodemos - Stemwijzer:	€ 11.250 (excl. BTW) (Extra optie pro – extra uitleg stellingen met voor en tegenargumenten- totaalprijs € 15.750)

De inspanning bij de stemhulpen voor de fracties is het volgende: middels een (Citizens) of twee (Kieskompas en ProDemos) bijeenkomsten zullen er dertig stellingen worden geformuleerd. Hiervoor zullen de bureaus ook de verkiezingsprogramma's doornemen.

Op basis van de offertes en de aangeboden producten gaat de voorkeur van de projectgroep naar de stemhulp: MijnStem van Citizens. Deze stemhulp werkt zonder sturende labels of subjectieve wegingen van thema's, maar toont simpelweg de verschillen tussen de antwoorden van de kiezer en de standpunten van partijen in percentages. Dit maakt het eindresultaat transparant en controleerbaar. Citizens werkt samen met DPG Media, wat ervoor zorgt dat MijnStem breed onder de aandacht komt via platforms als AD.nl, NU.nl en regionale kranten, waardoor ook minder politiek actieve inwoners bereikt worden.

1.4 Verkiezingskrant in de Bergen op Zoomse Bode

Vanuit de Bergen op Zoomse bode is het voorstel gedaan om in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 een serie van zes rubrieken in te richten om zo inwoners te informeren, te betrekken en drempels weg te nemen. Deze zes rubrieken gaan over de werking van de gemeente en gemeenteraad, maar ook over inspraakmogelijkheden. De kosten hiervoor bedragen: **€ 4.500** (excl. BTW). Omdat dit niet direct de verkiezingen betreft, is het voorstel om niet deel te nemen aan deze rubrieken, maar om voor hetzelfde geld een verkiezingskrant op te laten stellen.

Een speciale verkiezingskrant biedt de gemeente een krachtig middel om inwoners op een laagdrempelige en betrouwbare manier te informeren. Verder geeft het politieke partijen een goed platform om hun programma voor Bergen op Zoom op krachtige wijze te communiceren en krijgen bewoners in 1 uitgave een goed overzicht van de verschillende standpunten en keuzemogelijkheden.

De krant bestaat uit 8 redactionele pagina's, geheel gevuld door de redactie van Uitgeverij de Bode in samenspraak met de gemeente.

Advertentieruimte: politieke partijen kunnen adverteren in de verkiezingskrant direct bij hun redactionele uiting. Kosten zijn voor rekening van de politieke partij.

1.5 Debatavonden

In aanloop naar de verkiezingen is een debatbijeenkomst tussen politieke partijen waardevol omdat de inwoners zo inzicht krijgen in de partijstandpunten en het helder wordt wat de verschillen én overeenkomsten tussen partijen zijn. Dit helpt uiteindelijk om een weloverwogen keuze te maken. Bovendien kan een levendig debat inwoners enthousiasmeren om te gaan stemmen. Er zal een uitvraag gedaan worden aan verschillende organisaties (sport, ontspanning, cultureel et cetera) of zij interesse hebben in het organiseren van een debat. Met dat antwoord zal er gekeken worden naar hoe het beste invulling te geven aan een verkiezingsdebat. Daarnaast zijn er een aantal debatten nu al bekend:

1.5.1 Zuid-West TV

Voorafgaand aan de verkiezingen organiseert Zuid-West TV een debatavond aan de hand van stellingen, deze vindt plaats op maandag 16 maart om 21.00 uur en wordt live uitgezonden. Alle partijen kunnen hier deel aan nemen. Hier zijn geen kosten aan verbonden.

1.5.2 Debat in samenwerking Jeugdraad

Ook zal er in samenwerking met de Jeugdraad een debatbijeenkomst georganiseerd worden waar middelbare scholen bij betrokken zijn. Inhoud van het debat zullen jongeren zijn en onderwerpen die hen bezig houden. Alle partijen kunnen hier deel aan nemen. Hier zijn geen kosten aan verbonden.

1.6 Politiek Plein – (speed) Daten met de Democratie

Op de dag van de liefde; Valentijnsdag, zaterdag 14 februari zal er een Politiek Plein worden georganiseerd. In een informele setting met dito sfeer is het mogelijk voor inwoners om kennis te maken met (kandidaat-) raadsleden. Aan verschillende tafels kan er in korte ontmoetingen – als een soort speeddate – in gesprek gegaan worden met inwoners waarbij zij vragen kunnen stellen aan de kandidaten over standpunten, de partij en de toekomst van de gemeente. Middels deze bijeenkomst wordt de politiek laagdrempeliger en interactiever gemaakt.

1.7 Gebruik trotters (reclameborden)

In oktober 2025 vinden er landelijke verkiezingen plaats. Voor deze verkiezingen worden trotters (grote reclamezuilen) geplaatst, die eveneens voor de gemeenteraadsverkiezingen worden gebruikt. Het bedrijf dat deze trotters plaatst biedt aan om voor € 500 per stuk, deze trotters te laten staan voor de periode nov '25- maart '26 en daarbij de getoonde afbeelding te vervangen met bijvoorbeeld de datum van de gemeenteraadsverkiezing en de oproep om te gaan stemmen. Er staan in totaal 10 van deze trotters door de gehele gemeente.

1.8 VOG's aanvraag voor kandidaten

Het betalen van de Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor kandidaat-raadsleden is een investering in vertrouwen, transparantie en integriteit van het lokale bestuur. Door dit te betalen laat je als gemeente zien dat je een betrouwbare en integere volksvertegenwoordiging serieus neemt. Van de meedoende partijen zullen van de bovenste 5 kandidaten op de lijst de VOG vergoed worden.

FASE 2: Verkiezingsdag

De praktische organisatie van de verkiezingen (inclusief verkiezingsborden, de zogenaamde trotters) en het daarbij behorende budget wordt, net als bij andere verkiezingen, vanuit de afdeling publiekszaken opgepakt. Het organiseren en mogelijk maken van verkiezingen valt binnen de wettelijke taak van een gemeente, waarbij opkomstbevordering niet wettelijk is vastgelegd.

2.1 Centrale uitslagenavond

Op de verkiezingsdag zelf zal er een centrale verkiezingsavond worden georganiseerd in Gebouw-T, waarbij de (voorlopige) uitslagen van de gemeente en omliggende gemeenten worden gepresenteerd. De inhoud hiervan zal in samenwerking met Zuid-West TV verzorgd worden, welke ook met een cameraploeg aanwezig zal zijn en een Tv-uitzending maken. Een centrale uitslagenavond biedt inwoners, media en politici een gezamenlijk moment waarop de eerste uitslagen bekend worden gemaakt. Het publiek krijgt zo een helder beeld van de verkiezingsuitslag, rechtstreeks van de bron. Het versterkt daarbij de democratische beleving en maakt hier een collectieve ervaring van, waarbij inwoners zich betrokken voelen bij de gemeentepolitiek. Een gezamenlijke uitslagenavond is een symbool van onze gedeelde democratische waarden en brengt mensen samen, ongeacht politieke voorkeur, en benadrukt dat we allemaal deel uitmaken van dezelfde gemeente.

FASE 3: Na de verkiezingen

Na de verkiezingen op 18 maart zal er op 31 maart 2026 afscheid genomen worden van de huidige gemeenteraad. 1 april zal de gemeenteraad 2026-2030 geïnstalleerd worden.

3.1 De 'Wasstraat' voor nieuwe raadsleden

In navolging van de vorige Gemeenteraadsverkiezingen zal er op maandag 30 maart 2026 weer een 'Wasstraat' worden georganiseerd door de griffie en ambtelijke organisatie voor de nieuwe raadsleden. Tijdens deze bijeenkomst zullen allerhande praktische zaken voor de aanstaande raadsleden worden geregeld en is dit een plek om onder ambtelijke begeleiding

zaken te regelen. Denk hierbij aan het invullen van formulieren en uitgifte en installatie van de tablets.

3.2 Overdracht aan de nieuwe raad

De gemeenteraad kent diverse werkgroepen. Met het oog op een goede overgang worden er overdrachtdocumenten per werkgroep opgesteld. Ook zal er vanuit het college een overdrachtdocument volgen. Deze overdrachtdocumenten zullen (in principe) begin 2026 in de desbetreffende werkgroep zelf besproken worden.

3.3 Inwerkprogramma nieuwe raad

Om je kerntaken als raadslid naar behoren uit te kunnen voeren, is een goed inwerkprogramma essentieel. Het is belangrijk dat raad en college, met respect voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden, elkaar in de buitenwereld versterken en zo deze positie goed benutten. Het inwerkprogramma bevat drie hoofdelementen:

1. **Het proces:** Hoe werken procedures, welke rol hebben de raad, het college en de organisatie.
2. **De relatie:** Onderwerpen met betrekking tot onderlinge samenwerking / teambuilding / integriteit
3. **De inhoud:** Onderwerpen met betrekking tot de (technische)inhoud. Een doorlopend inhoudelijk programma maakt dat de raad zich kan professionaliseren om te komen tot een goed besluitvormingsproces.

3.4 Raadstweedaagse

In het inwerkprogramma is ook een meerdaagse activiteit opgenomen, de raadstweedaagse. De raadstweedaagse is dé kans voor de gemeenteraad om samen uit de dagelijkse routine te stappen en echt de diepte in te gaan. In een inspirerende omgeving, los van de hectiek van het gemeentehuis, ontstaat ruimte voor strategisch denken en het versterken van onderlinge relaties. Het biedt raadsleden de gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan over de grote lijnen, gezamenlijke ambities en de koers voor de toekomst. Bovendien draagt het bij aan een sterkere dynamiek van de raad en meer begrip voor elkaars standpunten, wat de samenwerking en besluitvorming in de raad ten goede komt.

Budget:

In het verkiezingsbudget dat in de begroting staat is één grote post voor opkomst bevorderende maatregelen opgenomen en dat is voor de grote verkiezingsborden die verspreid staan in de gemeente Bergen op Zoom, de zogenoemde trotters. Al het overige budget is gereserveerd voor het kunnen organiseren van de verkiezingen (stemlocaties, drukwerk stempassen et cetera). Dit betekent dat er geen budget is opgenomen voor de genoemde opkomstbevorderende onderwerpen. Er wordt rekening gehouden met een incidenteel bedrag van **€ 40.000**. De totstandkoming van dit bedrag staat in tabel 1. Verwerking van dit budget treft u aan in de begroting.

Organisatie diverse bijeenkomsten (plenaire aftrap, debatten et cetera)	€ 2.000
Stemhulp	€ 6.000
Verkiezingskrant	€ 4.500
Langere inzet van trotters (5 stuks)	€ 2.500
Uitslagenavond (inclusief Zuid-West TV)	€ 5.705,88
Afscheid en installatie raad	€ 2.525
VOG's nieuwe raadsleden (5 per partij)	€ 3.250
Kosten inwerkprogramma	€ 7.000
Onvoorzien (10%) + screening wethouders en formatie	€ 4.000 + € 2.519,12

Totaal	€40.000
---------------	----------------

Tabel 1: verantwoording incidenteel budget gemeenteraadsverkiezingen 2026

Voorstel:

Vanuit het projectteam gemeenteraadsverkiezingen 2026 wordt het presidium voorgesteld om in te stemmen met:

1. Het opstellen van een stemhulp (zie 1.3)
2. Medewerken de verkiezingskrant van de bode (zie 1.4)
3. De bijeenkomsten (debat Zuid-West TV, debat Jeugdraad en Politiek Plein) (zie 1.5)
4. Het gebruik van de trotters (reclameborden) na de landelijke verkiezingen te behouden tot de gemeenteraadsverkiezingen (zie 1.7).
5. VOG's aan te vragen voor kandidaat raadsleden (zie 1.8)
6. Het organiseren van de verkiezingsavond in Gebouw-T in samenwerking met Zuid-West TV (zie 2.1)
7. Kennis te nemen van fase 3: vervolg van de verkiezingen met daarbij de overdracht aan de nieuwe gemeenteraad alsook de opzet van het inwerkprogramma (zie 3.1 t/m 3.4)

Bronnenlijst

opkomstbevorderende maatregelen:

presentatie - ProDemos

prodemos.nl

Factsheet opkomstbevorderende maatregelen

cms.dordrecht.nl

Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen in Nederland: Daar zit potentie in!

necker.nl

Plan van Aanpak Opkomstbevordering - openresearch.amsterdam

openresearch.amsterdam

Opkomstbevordering bij verkiezingen - Citisens

citisens.nl

Opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen nog steeds 'op goed geluk'

kokcommunicatie.nl

Opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen 2026

denhaag.raadsinformatie.nl

Hoe om te gaan met niet-stemmers? - raadsleden.nl

raadsleden.nl